

# Plan for kirkemusikken i Skjervøy sokn

## 1 Innledning

Den norske kirke gav ut en generell *Plan for kirkemusikk* i 2009. Dette ble begynnelsen på en prosess der alle sokn skal utarbeide lokale musikkplaner. Det nasjonale planarbeidet hadde for øvrig med seg én medarbeider fra Nord-Troms, nemlig Liv Mæsel Rundberg. Denne planen er en relevant bakgrunn for vår lokale plan på Skjervøy. *Plan for kirkemusikk 2009* vil i det følgende bli referert til som «PKM». Innledningsvis siterer vi fra kap. 1:

*Kirken er et sted hvor man synger og spiller for den treenige Gud. Kirkemusikken kommer til uttrykk på forskjellige måter: I gudstjenester og kirkelige handlinger, i korvirksomhet og konserter, i hjemmet og i forskjellig pedagogisk virksomhet. (PKM, kap. 1, s. 7)*

## 2 Kirkemusikken definert utfra kirkeloven

(Jf. PKM kap. 2)

*Lov for Den norske kirke* sier følgende om kirkemusikken:

### **§ 9. Menighetsrådets oppgaver.**

*Menighetsrådet skal ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i soknet, særlig at Guds ord kan bli rikelig forkynt, syke og døende betjent med det, dømte gis dåpsopplæring, barn og unge samlet om gode formål og legemlig og åndelig nød avhjulpet.*

*Menighetsrådet har ansvar for at kirkelig undervisning, kirkemusikk og diakoni innarbeides og utvikles i soknet.*

Av kirkeloven § 9 følger det at *kirkemusikken skal innarbeides og utvikles i soknet*. Kirkemusikken fyller sin rette plass i menigheten når den *vekker og nærer det kristelige liv i soknet*. Videre har musikken en plass i arbeidet blant eldre og syke på institusjon. Musikken er underforstått som hjelpemiddel når *barn og unge samles om gode formål*. Den nåværende *dåpsopplæring* gir anledning til møtepunkter med musikalsk innhold. I framtida vil man kanskje prøve ut kjente trosopplæringsopplegg som «Lys Våken» og «tårnagenter», med lokal tilpasning.

*Tjenesteordning for kantorer* sier noe utfyllende om selve utøvelsen av kirkemusikken i ethvert sokn:

## **§ 2. Tjenestens formål**

*Kirkemusikktjenesten har som formål å gi menigheten et musikalsk uttrykk i gudstjeneste og øvrig menighetsliv. Kantoren leder menighetens kirkemusikalske virksomhet, og skal være med å forvalte og gjøre levende tradisjonelle og nye kirkemusikalske verdier, og bidra til bredde og kvalitet i det kirkemusikalske og kulturelle arbeidet i menigheten. Kantoren har medansvar for å rekruttere, utruste og veilede frivillige medarbeidere.*

Av tjenesteordningens § 2 følger et ansvar for å «forvalte og gjøre levende»:

- ivareta den eksisterende salmesang;
- aktivt formidle variert kristen musikk innen menighetens virksomhet.

§ 3 sier videre at «Tjenesten utføres i samarbeid med ansatte og frivillige i menigheten.» Innenfor den kirkemusikalske plan som den lokale menighet vedtar, «har kantoren et selvstendig ansvar for den faglige utførelsen av de oppgaver som er tillagt stillingen.»

Av tjenesteordningens § 3 følger at organist/kantor utfører sitt arbeid selvstendig, men i godt kollegialt samarbeid med kirkestaben og med en raus og inkluderende holdning til medvirkning fra frivillige der det ligger til rette for det.

## **3 Konkret beskrivelse av kirkemusikkens oppgaver lokalt**

Gudstjeneste og øvrig menighetsliv i Skjervøy sokn omfatter flere underpunkter med rom for varierende utforming:

### **3.1 Gudstjenester og kirkelige handlinger:**

(Jf PKM 3.2 og 4.2)

Gudstjenestene i Skjervøy sokn følger i hovedsak liturgien av 1920 fram til det vedtas en ny grunnordning for gudstjenesten. En stedegen liturgi med flere valgmuligheter skal utformes. Vi har totalt tre søndagsgudstjenester i måneden. De kirkelige handlingene følger de nyere godkjente ritualer fra 2002.

#### **Musikalsk utforming av gudstjenesten.**

- Vi har en sterk allsangtradisjon i Nord-Troms. Vi synger fra de eldre autoriserte salmebøkene: *Landstads reviderte* (1924) til gudstjenester med skrifte og nattverd, *Norsk Salmebok* (1985) til gudstjenester med barnedåp og på familiegudstjenester, *Landstads Salmebog* (1870) på de læstadianske stevnegudstjenestene.

- Hovedinstrumentet på gudstjeneste er kirkeorgel. Orgelet innleder høymessen, fyller takkofferet med musikk og avslutter med postludium. Piano kan benyttes, men er mest i gudstjenstlig bruk på familiegudstjenester. Vi har ikke prøvd ut rikere bruk av instrumenter på selve høymessen, men har variert instrumentering på flere salmekvelder gjennom året.

Det er forøvrig rom for *solosang, korsang eller andre musikkinnslag* når det ligger til rette for det:

- **Graduale av 1925** sier: *Med korsang har man jo også alltid anledning til å smykke gudstjenesten.* (Innledning s. 12) – Merknad: Særlig er korsang egnet til å støtte liturgi og salmesang, og dette var en grunnforutsetning i den lutherske kirkereform på 1500-tallet. Slik skal vi også tolke utsagnet i *Graduale av 1925*.
- **Alterboken av 1920/1966** sier i ordningen for høymesse § 9 etter trosbekjennelsen: «Her kan indføres en kirkelig hymne utført som korsang». Det er altså tenkt ett særlig egnet sted for friere sanginnslag i liturgien fra 1920. Per i dag er Credo flyttet til etter prekenen, og da må forrettende prest avgjøre det best egnede sted for solo- eller korsang når det er aktuelt. Ved barnedåp kan et sanginnslag unntaksvis komme etter barnedåpen.
- **Gudstjenestebok for Den norske kirke av 1992** sier at det kan utføres egnet instrumental- eller vokalmusikk under menighetens takkoffer.

Den mest konkrete forskriften for sang- og musikkinnslag i gudstjenesten finner vi i **Ordning for hovedgudstjeneste 2011**. Denne ordning legger stor vekt på å inkludere medliturger og andre frivillige. Det er i tråd med hele intensjonen i Den norske kirkes liturgireform å legge til rette for medvirkning fra barn, ungdom og voksne i gudstjenesten, også i form av musikk. I denne nasjonale gudstjenesteordningen er det konkretisert flere steder som passer til sanginnslag utenom salmesangen, dersom det ligger til rette for det:

§ 2 Inngangssalme: *Før inngangssalmen kan det ... synges en korsang.*

§ 10 Bibelsk salme / salme: *Det kan synges en bibelsk salme ... mellom lesningene.*

§ 18 Menighetens takkoffer: *Under takkofferet kan det fremføres egnet instrumental- eller vokalmusikk.*

§ 21 Nattverdmåltidet: *Under utdelingen kan det ... være korsang eller annen egnet musikk.*

### 3.2 Salmekvelder og musikkandakter:

(Jf PKM 3.7 og 4.7)

Skjervøy sokn har en sterk tradisjon for allsang fra de kjente salmebøkene, og derfor er allsangkvelder populære i lokalmiljøet. Det er regelmessig medvirkning fra lokale sang- og musikkrefter, og det er aktivt samarbeid med kantorene i nabosoknene.

Vi har 6-8 salmekvelder og kirkekonserter i året. Skjervøykoret har *julekonsert* hvert år i Skjervøy kirke og i Arnøy kirke. De øvrige arrangementene er i hovedsak *salmekvelder* der man synger fra *Landstads Salmebog*, *Landstads reviderte*, *Vekter-ropet* (begge utgaver) og *Norsk Salmebok 1985*. Vi bruker *Norsk Salmebok 2013* som en ressursbok til moderne salmekvelder der frivillige sangere og bandmusikere deltar. Vi samarbeider aktivt med kulturskolen. (Jf PKM 3.5. og 4.5)

Frivilligheten bærer våre arrangementer, men det søkes om midler til honorar eller reisedekning innimellom. Slik får vi til besøk av profesjonelle musikere fra inn- og utland som løfter salmekveldene i samarbeid med lokalmenigheten. Vi fokuserer på de klassiske salmediktere og på den lokale kristne arven i et sjøsamisk / kvensk / norskfinsk område. Men vi introduserer også nyere salmer som vekker gjenkjennelse i det nåtidige lokalsamfunnet. (Jf PKM 2.4)

*Musikkandakter* og *aftensang* er innarbeidede ordninger i Den norske kirke. Når det ligger til rette for det, kan man godt ha aftensang etter kirkens ritualbok eller en fri musikkandakt. På salmekveldene er det vanligvis kort *oppbyggelig lesning*, *Fadervår* og *velsignelsen*.

### 3.3 Barne-, ungdoms- og konfirmantarbeid:

(Jf PKM 3.1)

I utgangspunktet har Skjervøy sokn Tirsdagsklubb på Skjervøy, Onsdagsklubb på Arnøya og samlinger med konfirmantene. Det er mulig å bygge ut tilbudet med tiltak som:

- babysang
- barnekor (eventuelt som en påbygging av Tirsdagsklubben)
- tweenskor (kunne være en enkel sanggruppe, gjerne organisert som klubb)
- konfirmantkor

Disse aktivitetene er avhengige av tilgang på frivillige medarbeidere.

### 3.4 Diakonal kirkemusikk, dvs. arbeid blant eldre og syke:

(Jf PKM 3.1, 3.6 og 4.6)

Skjervøy sokn har *gudstjenester med nattverd* på aldershjemmet og hybelhuset én tirsdag i måneden. Man kunne videre tenkt seg en kirkelig forening for mennesker med utviklingshemming dersom man hadde hatt en diakonressurs. *Salmekveldene* fyller imidlertid et diakonalt behov idet de gir et sosialt tilbud til eldre i omsorgsleilighet og eldre med funksjonshemming.

### 3.5 Rekruttering til kirkemusikk

(Jf PKM 3.8)

Skjervøy sokn utfyller kantorstillingen med arbeid i kulturskolen (jf PKM 3.5 og 4.5).

Undervisning av barn og ungdom kan på sikt rekruttere til kirkemusikkutdanning og annen kristen virksomhet som gagnar lokalmenigheten og kirken som helhet. Kirkerommet stilles til disposisjon for orgelundervisning, og unge organister får anledning til å medvirke på gudstjenester og salmekvelder. Et rent musikkarbeid blant barn og ungdom samsvarer med intensjonen i trosopplæringsreformen, samtidig som den utfyller det alminnelige barne- og ungdomsarbeidet omtalt i pkt. 3.3.

### 3.6 Vedlikehold av instrumenter

(Jf PKM 3.8 og 4.8)

Instrumentbestanden i Skjervøy sokn omfatter:

- mekanisk orgel i Skjervøy kirke, bygd i 2001 av Henrik Brinck Hansen
- mekanisk orgel i Arnøy kirke, bygd i 1982 av Henrik Brinck Hansen som svennestykke for J. Starup & Søn
- piano i Skjervøy kirke: et slitesterkt instrument som er tjenlig til solister og allsang i brylluper, gravferder og på salmekvelder
- piano i den nye menighetssalen: et meget godt og vakkert instrument gitt oss som gave
- elektrisk orgel på Årviksand bedehus: Vi har 4 gudstjenester i året

Orgelet i Skjervøy kirke har nydt godt av årlig vedlikehold så langt, og er i god stand. Mekanikken kan fysisk «henge seg opp» ved store utsving i temperatur og fuktighet. Derfor forsøker man å holde en høyere og jevnere temperatur på galleriet (14-19 grader) enn nede i kirkerommet (11-19 grader). Når vår nåværende orgelstemmer fratrer, avventer vi rapport fra etterfølgeren om tilstand og behov for videre oppfølging. Klangen er myk og vakker, og fyller kirkerommet på en god måte.

Pianoet i Skjervøy kirke har i utgangspunktet ikke godt av de svingningene som er nå, men ser ut til å ha en så robust konstruksjon at det i store trekk holder stemmingen likevel. Det har kraftig klang og hardt anslag, men kan brukes til klaverstykker når man bruker det rett. Det må stemmes årlig for å kunne brukes til våre kirkelige handlinger.

Orgelet i Arnøy kirke stemmes annethvert år. Konstruksjonen er enklere og mer robust enn det i Skjervøy kirke, så det holder stemmingen godt og er et meget vakkert instrument plassert i en rik romklang.

Pianoet i den nye menighetssalen har meget vakker klang og godt anslag, og vil kunne brukes både til sang og til klaverstykker. Det må stemmes hvert år.

## Avslutning

(Jf. PKM 2.1)

PKM avslutter prosaisk med et kapittel om forslag til mål og konkrete tiltak. Det er likevel viktig å påminne om at kirkemusikken er noe mer og annet enn et kulturelt vekstområde, eller en arena for «et kontinuerlig fornyelsesarbeid» (PKM vedlegg s. 33). Kirkemusikken er nemlig innskrevet i selve Skriften:

*La Kristi ord bo rikelig blant dere, så dere lærer og formaner hverandre i all visdom med salmer og lovsanger og åndelige viser og synger med takknemlighet i deres hjerter for Gud. (Kol. 3,16)*

PKM 2.2 presiserer: «Guds folk er et folk som synger, spiller og danser for Herren. (...) Musikk i kirken handler om å ta i bruk og utvikle de musikalske evner eller gaver som finnes i menigheten.» (s. 8-9) Derfor avslutter L. M. Lindeman sitt forord til koralboken av 1878 med å påminne om Efeserne 5,19:

***...bli fylt av Ånden, så dere taler til hverandre med salmer og lovsanger og åndelige sanger, og synger og spiller for Herren i deres hjerter.***

*Håvard Skaadel, kantor i Skjervøy sokn*

*27. april 2020*